

בצלמים של כרכים עיירות גדולות דברי הכל מותרים.

מאי טעמא? — לנוי עבדי להו, עושים אותם לנוי, כדרכם של עיירות גדולות.

ותמהה הגמרא: וצלמים דכפריים, מי איכא למאן דאמר, וכי יש מי שסובר כי לנוי קעבדי להו, שהם עושים אותם לנוי, ולכן חכמים מתירים?! והרי צלמים דכפריים, ודאי למיפלחינהו עבדי להו! ודאי הם עשוין לעבודה אלילים, כי בני כפר אין דרכם להעמיד צלמים לנוי.⁽⁶⁾

ובהם שנינו שרבי מאיר אוסר. כי הם אינם עשוין לנוי בלבד, אלא מרוב חביבות המלך, עובדים אותו פעם אחת בשנה.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: ואותם האנדרטאות בשהן עומדין על פתח מדינה העיר, שנינו שרבי מאיר אוסר. ואילו בשאר צלמים ובשאר מקומות, אינם עובדין אותן, והם עשוין לנוי בלבד, ומותרים.⁽⁵⁾

מא-א אמר רבה: מחלוקת שנחלקו רבי מאיר וחכמים, היא: בצלמים של כפריים, שאין דרכן להעמיד בכפריים צלמים לנוי. אבל

עשוין לכבוד מלך חי.

של כרכים, דברי הכל לנוי עבדי להו" — שמשמע כי בכרכים עשוי לנוי, ואילו בכפריים נחלקו האם עשוין לנוי או לעבודה זרה.

אך הקשו המפרשים: איך יתכן לומר כן? הרי בתחילת הסוגיא דייקנו מדברי חכמים ומלשונם, שלא אמרו "אינו נעבד אלא מי שיש בידו מקל", ודייקו שם רש"י ותוס' שחכמים אינם חולקים על העובדה שיש מקומות שהם עשוין לעבודה זרה?

התוס' הרא"ש מתרץ, שהגמרא יכלה להקשות כן, אלא שהקשתה קושיא טובה יותר, קושיא מן הסברא: איך יתכן שבני הכפריים עושין לנוי.

המהרש"א מתרץ: היא היא קושית הגמרא: איך יתכן שחכמים סוברים ששל כפריים עשוין לנוי, הלא אם כן היה להם לומר: אינו נעבד אלא מי שיש בידו מקל.

[כלומר: לפי המהרש"א אינה קושיא מצד הסברא כדברי תוס' הרא"ש, אלא היא קושיא מדיוק דברי חכמים. ובלשון התוס' משמע כמו המהרש"א].

המהר"ם מביא פירושו של המהרש"א [ולא בשם המהרש"א]. ומקשה עליו, שלא משמע כן בלשון הגמרא. ומתרץ, שלפי הוה אמינא זו, לא

5. הרמב"ן מבאר שאמוראים אלו רב יהודה אמר שמואל ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, באים לתרץ תירוץ נוסף על קושית הגמרא. ולדעתם, אין צריכים לתרץ תירוץ של רב יצחק בר יוסף, שרבי מאיר חושש וגוזר ממקום למקום, אלא, שמשנתנו מדברת בכל המקומות, ובאנדרטאות של מלכים העומדין על פתחי העיר ישנם מקצת גוים העובדים לצלמים אלו, לכן, רבי מאיר החושש למיעוט אוסר אותן, וחכמים שאינם חוששין למיעוט — מתירים.

6. התוס' מבארים את סוגית הגמרא: בהוה אמינא סברה הגמרא, שרבי מאיר וחכמים חולקים בכפריים, ומחלוקתם היא האם נעשו לעבודה זרה או לנוי.

והתוס' מבארים כך, כי הוקשה להם על קושית הגמרא "ובכפריים מי איכא למאן דאמר לנוי קעבדי להו" — מה קשה, הלא חכמים מודים שיש מקומות שעושין אותם לאילילים, אלא שהם סוברים שבמקומות אחרים לא גזרו אטו המקומות שעובדים אותם?

ולפי ביאור זה מדוייקים דברי הגמרא "אבל